

N:o 69.

Af Herr J. W. Dahl: Angående anslag till en teknisk elementarskola i Carlshamm.

Ingen lär kunna neka, att i vårt land sedan några årtionden tillbaka stora uppoffringar gjorts för att befordra och sprida såväl vetenskaplig som allmän medborgerlig bildning. Aldraminst kan detta förnekas af någon, som, vare sig af embetspligt eller af intresse för själsodlingens fortskridande, på närmare håll betraktat detta utvecklingsarbete och fått lära känna dess frukter. De frikostiga anslag, som beviljas åt universitet, elementarläroverk, folkskolor, navigations- och landbruksskolor hafva gäldats genom öfverraskande snabb utveckling af vårt lands resurser i många riktningar.

Med tacksamt och villigt erkännande häraf kan man likväl ej undgå att med någon förundran anmärka, det hittills så föga blifvit jemförelsevis åtgjort för ett slag af undervisningsanstalter, som dock i andra kulturländer alltmera uppmärksammas, och åt hvilka jag genom denna min motion skulle vilja vinna Riksdagens välvilliga deltagande. Jag syftar nemligen härmed på *tekniska elementarskolor*, hvilka blott i några få städer inom vårt land för närvarande kommit till stånd. Hos vår näringsidkande befolkning saknas tyvärr ännu i allmänhet både tillräcklig kännedom om våra naturprodukter och förmånligaste sätten att förvandla dem till afsättliga varor på världsmarknaden, och detta är så mycket mer att beklaga, som vi i ganska ymnigt mått ega inom vårt eget område hufvudelementerna för all industri. Jag tillåter mig härvid erinra om den i så många riktningar hos vår landtbefolkning framträdande mekaniska fallenheten, förenad med en hög grad af naturligt godt förstånd, och om man derjemte besinnar, hvilka rikedomar ännu ligga gömda i våra berg och i våra vidsträckta skogar, hvilka ofantliga krafter ännu oanvända rinna bort i våra strida forssar, så torde lätteligen inses, af huru stor vigt det är att bland vår befolkning sprida kännedom af naturvetenskaperna och deras användning. Om våra handtverkerier skola lyftas ur sitt lägervall, om vår inhemska industri skall i sin utveckling kunna hålla någor-

lunda jemna steg med utlandets, så erfordras ovilkorligen ännu flera sådana undervisningsanstalter, der icke blott de allmänna kunskaper stå att vinna, som för de industriela yrkena äro behöfliga, i matematik, mekanik och mekanisk teknologi, maskinarbete, fysik, kemi, språk, bokföring m. m., utan äfven genom linearringning, frihandsteckning och modellering en odlad smak och sinne för formens skönhet må kunna utvecklas.

I Malmö finnes en teknisk elementarskola sedan 1853, i Örebro, Norrköping och Borås finnas dylika sedan 1856. Att detta antal är alltför ringa i ett land så vidsträckt som vårt, torde en hvar lätteligen finna, äfvensom att dessa elementarskolor, sålänge kommunikationerna ej hos oss hunnit någon större grad af utveckling, måste hufvudsakligast gagna allenast den närmast omkringliggande landsorten. Dessutom visar sig af de sednaste redogörelserna för de nämnda läroanstalternes verksamhet, hvilka här blifvit mig tillgängliga, att de med hänseende till lärjungarnes antal dels redan öfverskridit, dels hunnit mycket nära intill den gräns, som uti de af Kongl. Maj:t för dem fastställda stadgarne blifvit för deras verksamhet utstakad. Då nemligen der lärjungarnes antal begränsas till 50, så visar redogörelsen, att under vårterminen 1871 i Örebro tekniska elementarskola funnits 43, i Borås 50, i Malmö 59 och i Norrköping under läsåret 74 lärjungar.

Är man nu ense om gagnet och värdet af tekniska insigter, och att näppe- ligen statsmedel torde kunna bättre användas än för spridande af kunskaper bland den näringsidkande befolkningen inom alla delar af vårt vidsträckta land, för att såmedelst höja och lifva industrien, åstadkomma bättre produkter för billigare pris och i allmänhet åt den obemedlade arbetaren genom ett grundkapital af kunskaper och odlad smak öppna väg till bergning och välmåga; så vågar jag hysa någon förhoppning om välvilligt behjertande för den allmänna syftningen af det förslag jag nu går att väcka. Ehuru jag gerna, på de grunder jag tillåtit mig i korthet andraga, skulle velat framträda såsom målsman för åtskilliga andra orters behof af teknisk undervisning, kan jag, utan att vara dertill särskildt uppmanad, icke nu våga sådant, enär å samhällenas egen sida krävas icke obetydliga uppoffringar, utan jag måste för närvarande inskränka mig till den anhållan:

att Riksdagen, för att tillgodose behofvet i Blekinge af en teknisk elementarskola, anslå, till inrättande af en sådan läroanstalt i *Carlshamn* ett årligt belopp af tolf tusen (12,000) riksdaler, i öfverensstämmelse med hvad förut blifvit af statsmedel beviljad åt de tekniska elementarskolorna i Malmö, Norrköping, Örebro och Borås, och med liknande organisationsplan, som för dessa blifvit af Kongl. Maj:t fastställd, samt emot samma förbindelse å samhällets sida, som nämnde städer sig iklädt.

På

På samma gång jag vördsamt anhåller, att denna min motion måtte till vederbörligt Utskott varda remitterad, utbeder jag mig äfven att få inom kort dit aflemna åtskilliga uppgifter, som ännu ej kommit mig tillhanda, men hvilka torde för ärendets fullständigare belysning befinnas erforderliga.

Stockholm den 26 Januari 1872.

J. W. Dahl.

N:o 70.

Herr C. Magni: Angående nedsättning i den å statens jernvägar för gödningsämnen bestämda fraktafgift.

Det torde väl kunna få antagas såsom allmänt erkänt, att jordbruksnäringen är en af vårt lands modernäringar, äfvensom att rika skördar medföra ett stort inflytande på landets ekonomiska ställning. Ett bevis härpå finner man tydligen i den förbättrade ställning, hvori såväl landet i allmänhet som den enskilde kommit genom sista årets rika skörd. Således bör det med skäl erkännas vara en vigtig angelägenhet för representationen att underlätta och uppmuntra den håg och sträfvan till förbättring och utvidgning af jordbruket, som mer och mer visa sig.

Hvad som för närvarande är ett stort hinder och för den ort jag representerar gör det nära omöjligt att uppbringa jordbruket till den åtkastning, som vore önskelig och möjlig, är brist på gödningsämnen, till följd af det höga pris derpå, hvilket jordbruket i de magrare provinserna icke förmår bära, som alltid måste blifva en följd af lång transport på jernväg under nuvarande fraktbestämmelser.

Ett undanrödjande af nämnda hinder skulle medföra en oskattbar fördel för jordbrukets utveckling. Det skulle äfven bereda en stor fördel åt de orter, som ega öfverflöd på gödningsämnen af mångfaldiga slag, genom att bereda en större afsättning af desamma.